
Dat het voorjaar in de lucht zit, is aan de bedrijvigheid van de vogels duidelijk te merken. Door de torenvalk, onze vogel van het jaar 1997, is een harde strijd gestreden om de strenge winter te overleven en de nieuwe broedtijd te halen.

Mia Kraal

Let op baltsende torenvalken

De sterfte onder torenvalken is hoog in de winter: gemiddeld overleeft maar 68 procent van de volwassen vogels de winter. De tijd van december tot maart is de moeilijkste, dan worden de meeste geringde dode torenvalken gemeld.

Torenvalken die de winter zijn doorgekomen, beginnen vanaf eind maart, begin april te baltsen, waarbij het nest het centrale punt is. In de morgenuren circelt het paar boven de nestplaats. Het mannetje zweeft door de lucht met af en toe een periode van snelle, oppervlakkige vleugelslagen, waarbij hij in de lucht ronddraait. Van ver is het scherpe "ki, ki, ki" te horen. In het begin van de baltsijd kun je het mannetje in een prachtige stijlvolle vlucht zien, als hij met V-vormig gehouden vleugels op het nest afglijdt. Op de rand aangekomen buigt hij zich voorover en spreidt z'n staart. Zo toont het mannetje het nest aan z'n vrouwtje, die hem met trillende vleugels (als een bedelend jong) navliegt en ook op de rand van het nest landt en vooroverbuigend met hangende vleugels tot paring uitnodigt. Dank zij het feit dat de torenvalk meestal in open landschap broedt, is de balts met een beetje geluk goed te zien.

Broeden

Om te broeden maken torenvalken gebruik van oude nesten van de zwarte kraai en soms van een ekster. Daarnaast ma-

ken ze vaak gebruik van nestkasten. Het is zelfs zo, zegt Rob Bijlsma in zijn Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels, dat de plaatsing van torenvalk-nestkasten een gunstige invloed heeft gehad op de broed-dichtheid van de torenvalk in Nederland.

Nestkasten bieden een droog en veilig (predatie) onderkomen. De eieren worden dan gelegd op de kale planken. Er wordt nog geen takje naar toegebracht! De zich ophopende braakballen en prooi-resten vormen na verloop van tijd vanzelf wel een ondergrond voor de eieren en de jongen. De eieren worden in april/mei gelegd. De tijd is afhankelijk van een al dan niet strenge winter. Gemiddeld legt de torenvalk zo'n vijf eieren per legsel. Een vroeg legsel heeft meer eieren dan een later legsel en dat kan wel een verschil van twee eieren opleveren.

Het vrouwtje bebroedt gedurende 28-30 dagen de eieren. Zij wordt dan, evenals in de eerste twee weken nadat de eieren zijn uitgekomen en zij nog op de jongen blijft zitten, door het mannetje van voedsel voorzien. Het vrouwtje gaat pas weer op jacht als de jongen flink gegroeid zijn.

Veldmuizen

Zo ongeveer vier weken nadat de jongen geboren zijn, vliegen ze uit. Juist in deze tijd is er een steeds groeiend aanbod van veldmuizen, zodat de overlevingskansen van de jonge vo-

gels het meest gunstig zijn. Nadat de jongen zijn uitgevlogen, keren ze nog enkele dagen naar het nest terug, waar ze nog gevoerd worden.

Rob Bijlsma schrijft in de Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels dat gemiddeld 4,6 jongen per succesvol broedpaar uitvliegen. In jaren met weinig veldmuizen komt het soms niet tot eieren leggen en helaas worden er nog steeds torenvalk-nesten beschoten of uitgehaald. Het komt ook voor dat een ondeugdelijke nestconstructie oorzaak is dat het niet tot nageslacht komt. Wij zien weer uit naar uw waarnemingen van de vogel van het jaar. Let vooral op gedrag, zoals in dit verhaal beschreven. Waarnemingskaartjes van de torenvalk worden graag ingewacht bij Laura Mudde, Slauerhoffstraat 6, 1382 RR Weesp of Mia Kraal, Talmalaan 32, 3761 AN Soest. Maar u mag de kaartjes ook in de bus doen bij een bestuurslid dat dicht in uw buurt woont of afgeven op lezingen, vergaderingen of werkcontact-avonden.